

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2024-02- Nr.

DĖL TEISĖJŲ TARYBOS TEISĖS KREIPTIS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINĮ TEISMĄ KONCEPCIJOS

2022 m. gruodžio 19 d. Teisėjų taryba nutarimu Nr. 13P-232-(7.1.2.) patvirtino Lietuvos teismų sistemos ilgalaikę vystymosi viziją „Lietuvos teismų vystymosi vizija 2023-2033“. Jos pirmojoje prioritetinėje kryptyje „Stiprinti teismų sistemos autoritetą ir savarankiškumą“ numatyta 1.3 veikla (priemonė) „Teisėjų tarybos teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą įtvirtinimas“, kurios siektinas rezultatas (rodiklis) – „Priimta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio pataisa“.

Kuriant viziją konsultacijose su socialiniais partneriais buvo išsakyta pasiūlymas prieš rengiant Konstitucijos pataisą sukurti Teisėjų tarybos teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą koncepciją (toliau – Koncepcija).

Teikiame Teisėjų tarybai svarstyti Koncepcijos projektą. Projektas buvo apsvarstytas Teisėjų tarybos Teisės aktų projektų rengimo ir vertinimo komitete, pastabų ir pasiūlymų nebuvo gauta. Prašome Koncepcijos projektą svarstyti artimiausiame Teisėjų tarybos posėdyje ir jam pritarti.

- PRIDEDAMA: 1. Koncepcijos projektas, 7 lapai.
2. Protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Direktorė

Natalija Kaminskienė

Antanas Jatkevičius, tel. +370 5 251 4298, el. p. antanas.jatkevicius@teismai.lt

**LIETUVOS
TEISMAI**

TEISĖJŲ TARYBOS TEISĖS KREIPTIS Į LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINĮ TEISMĄ KONCEPCIJA

1. Galiojantis teisinis reglamentavimas.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje dalyje numatyta, kad Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai. To paties straipsnio antrojoje dalyje numatyta, kad Konstitucinis Teismas taip pat nagrinėja, ar neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams Respublikos Prezidento aktai ir Respublikos Vyriausybės aktai.

Konstitucijos 106 straipsnio pirmojoje dalyje numatyta, kad teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų aktų turi Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių (t. y. ne mažiau kaip 28 Seimo nariai), taip pat teismai. To paties straipsnio antrojoje dalyje numatyta, kad dėl Respublikos Prezidento aktų sutikimo su Konstitucija ir įstatymais į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai. Šio Konstitucijos straipsnio trečiojoje dalyje numatyta, kad dėl Vyriausybės aktų sutikimo su Konstitucija ir įstatymais į Konstitucinį Teismą gali kreiptis ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių, teismai, taip pat Respublikos Prezidentas. Pagaliau Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtojoje dalyje numatyta, kad kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones.

Kaip matyti, Konstitucijoje yra įtvirtinta teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl įstatymų, Seimo nutarimų ir kitų Seimo priimtų teisės aktų, Respublikos Prezidento dekretų ir Vyriausybės nutarimų atitikties Konstitucijai, jeigu konkrečioje nagrinėjamoje byloje teismui iškyla abejonių, ar taikomas teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai. Tačiau Konstitucijoje nėra įtvirtinta Teisėjų tarybos teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl įstatymų, Seimo nutarimų ir kitų Seimo priimtų teisės aktų, Respublikos Prezidento dekretų ir Vyriausybės nutarimų atitikties Konstitucijai.

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 119 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Teisėjų taryba yra vykdomoji teismų savivaldos institucija, užtikrinanti teismų ir teisėjų nepriklausomumą. Teismų įstatymo 120 straipsnyje nustatyta Teisėjų tarybos kompetencija, tačiau tarp čia numatytų 29 Teisėjų tarybos funkcijų nėra teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą.

2. Teisinis Konceptijos parengimo būtinumo pagrindimas.

Teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas įtvirtintas daugelyje tarptautinių aktų: Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos patvirtintuose Pagrindiniuose teismo nepriklausomumo principuose, Europos Tarybos Ministrų komiteto 1994 m. spalio 13 d. priimtoje rekomendacijoje „Dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir vaidmens“, 1999 m. lapkričio 17 d. priimtoje Visuotinėje teisėjų chartijoje ir kt. Teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas yra įtvirtintas visų demokratinių valstybių konstitucijose.

1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 10 straipsnyje nustatyta: „Kiekvienas žmogus, remdamasis visiška lygybe, turi teisę į tai, kad jo būtų viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir bešališkas teismas, kuris nustatytų jo teises ir pareigas ar jam pareikšto kaltinimo pagrįstumą.“

1985 m. lapkričio 29 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja rezoliucija Nr. 40/32 ir 1985 m. gruodžio 13 d. rezoliucija Nr. 40/146 patvirtino „Pagrindinius teismo nepriklausomumo principus“. Šio dokumento 1 straipsnyje nurodyta: „Teismų nepriklausomumas garantuojamas valstybės ir įtvirtinamas Konstitucijoje arba šalies įstatymuose. Visos valstybės įstaigos privalo teismų nepriklausomumą gerbti ir jo laikytis.“

1950 m. lapkričio 4 d. priimtos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio pirmojoje dalyje yra nustatyta kiekvieno žmogaus teisė, kad jo būtų teisingai išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką, lygybės ir viešumo sąlygomis pagal įstatymą sudaryto nepriklausomo ir nešališko teismo.

Teismų nepriklausomumas yra išsamiai išnagrinėtas Konstitucinio Teismo doktrinoje (1995 m. gruodžio 6 d., 1997 m. spalio 1 d., 1999 m. gruodžio 21 d., 2000 m. gegužės 8 d., 2001 m. vasario 12 d., 2001 m. liepos 12 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. kovo 28 d., 2006 m. gegužės 9 d., 2010 m. birželio 29 d., 2014 m. gegužės 8 d., 2020 m. kovo 9 d. ir kituose nutarimuose).

Konstitucinis Teismas pasisakė, kad vienas iš fundamentalių demokratinės valstybės bruožų yra teisėjų ir teismų nepriklausomumo principas. Jo laikomasi visose demokratinėse valstybėse, ir, kaip rodo istorinė patirtis, šio principo atsisakymas yra imanentinis totalitarinio ir autoritarinio režimo bruožas.

Konstitucijoje įtvirtintas žmogaus teisių teisminis gynimas. Jos 30 straipsnio pirmojoje dalyje yra įtvirtinta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą, o 31 straipsnio antrojoje dalyje nustatyta, kad asmuo, kaltinamas padaręs nusikaltimą, turi teisę, kad jo būtų viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir bešališkas teismas. Taigi teisėjo ir teismų nepriklausomumo garantijos yra būtinos pirmiausia dėl to, kad būtų užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės.

Konstitucijos 109 straipsnio antrojoje ir trečiojoje dalyse nustatyta, kad teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, o teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo. Taigi Konstitucijos 109 straipsnio antrojoje dalyje įtvirtinto teisėjo ir teismų nepriklausomumo paskirtis – užtikrinti teisingumo vykdymą, kuris yra išskirtinė teisminės valdžios

funkcija (pagal Konstitucijos 109 straipsnio pirmąją dalį teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai).

Teisėjo ir teismų nepriklausomumas – vienas iš esminių demokratinės teisinės valstybės principų. Tokioje valstybėje socialinis teisminės valdžios vaidmuo yra toks, kad teismai, vykdydami teisingumą, privalo užtikrinti Konstitucijoje, įstatymuose ir kituose teisės aktuose išreikštos teisės įgyvendinimą, garantuoti teisės viršenybę, apsaugoti žmogaus teises ir laisves. Pažymėtina ir tai, kad teisėjo ir teismų nepriklausomumas nėra savitiksliis dalykas – tai yra būtina žmogaus teisių ir laisvių apsaugos sąlyga: teisėjo ir teismų nepriklausomumas yra ne privilegija, o viena svarbiausių teisėjo ir teismų pareigų, kylanti iš Konstitucijoje garantuotos kiekvieno asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, teisės turėti nešališką ginčo arbitrą, kuris pagal Konstituciją ir įstatymus iš esmės išspręstų kilusį teisinį ginčą.

Teisingumo vykdymo funkcija lemia teisėjo ir teismų nepriklausomumą; teisėjas gali vykdyti teisingumą tik būdamas nepriklausomas nuo byloje dalyvaujančių šalių, valstybės valdžios institucijų, pareigūnų, politinių ir visuomeninių susivienijimų, fizinių ir juridinių asmenų. Konstitucijos 114 straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad valstybinės valdžios ir valdymo institucijų, Seimo narių ir kitų pareigūnų, politinių partijų, politinių ir visuomeninių organizacijų ar piliečių kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą draudžiamas ir užtraukia įstatymo nustatytą atsakomybę. Tokia nepriklausomumo samprata atsispindi ir daugelyje aukščiau paminėtų tarptautinių dokumentų.

Teisėjas ir teismai nėra pakankamai nepriklausomi, jei neužtikrintas teismų, kaip teisminės valdžios institucijų sistemos, nepriklausomumas. Pagal valdžių padalijimo principą visos valdžios yra savarankiškos, nepriklausomos, galinčios atsverti viena kitą. Įgyvendinti savo konstitucinę priedermę ir funkciją vykdyti teisingumą teisminė valdžia gali tik būdama savarankiška, nepriklausoma nuo kitų valstybės valdžių – įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios, kurios yra formuojamos politiniu pagrindu. Jei teisminė valdžia nebūtų savarankiška, nepriklausoma nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių, ji nebūtų visavertė. Tik būdama savarankiška, nepriklausoma nuo kitų valdžių, teisminė valdžia gali įgyvendinti savo funkciją – vykdyti teisingumą.

Teismų organizacinis savarankiškumas ir savivalda – svarbios realaus teisminės valdžios nepriklausomumo garantijos. Kitų valdžios institucijų konstitucinė pareiga – gerbti Konstitucijoje įtvirtintą teismų nepriklausomumą. Pažymėtina, kad teismų veiklą užtikrina Konstitucija, jai neprieštaraujantys įstatymai ir kiti teisės aktai. Nustatant konkrečius kitų valdžios institucijų įgaliojimus santykiuose su teismine valdžia negalima paneigti Konstitucijoje įtvirtinto valdžių padalijimo bei teismo, kaip visavertės ir veikiančios nepriklausomai nuo kitų valdžių, valdžios esmės.

Konstitucijos 109 straipsnio antrojoje dalyje įtvirtintas teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas siejasi su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio nuostatomis, įtvirtinančiomis asmens teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą. Europos Žmogaus Teisių Teismas, nagrinėdamas bylas dėl Konvencijos 6 straipsnio pažeidimų, skiria objektyvius ir subjektyvius teisės į nepriklausomą ir nešališką teismą elementus. Nagrinėjamo klausimo požiūriu ypač reikšmingi yra pirmieji, objektyvieji elementai. Tai – valdžių padalijimo užtikrinimas, atitinkamas valdžios institucijų santykių reguliavimas. Egzistuoja gausi

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, taikant Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, kurioje įtvirtinta asmens teisė į nepriklausomą ir nešališką teismą.

Mokslinėje doktrinoje yra nuomonių, kad Teisėjų taryba ir egzistuojant dabartiniam teisiniam reguliavimui turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą. Prof. E. Šileikio teigimu, Teisėjų taryba, kaip konstitucinio lygmens aukščiausioji teismų ir teisėjų interesus atstovaujanti ir ginanti savireguliacijos ir savivaldos institucija bei atsvara politinio pobūdžio valstybės institucijoms, argumentuotai pažymėdama abejotinus ir juo labiau akivaizdžiai probleminius teismų ir teisėjų nepriklausomumo aspektus, nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. (kuomet Lietuvos Seimo 2019 m. kovo 21 d. priimtos ir 2019 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusios Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pataisos įtvirtino naują papildomą subjektą, įgaliojantį aktyvuoti konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimą) gali būti kvalifikuojama kaip Konstitucijos 106 straipsnio ketvirtosios dalyje numatytą įgaliojantį asmenį atitinkantis subjektas, kuris, išnaudojęs įprastas teisinės gynybos priemones ginant savo konstitucines teises, per 4 mėnesius gali tiesiogiai skundu kreiptis į Konstitucinį Teismą, prašydamas ištirti, ar, pvz., teisinės valstybės principui ir Konstitucijos 109 straipsnio pirmosios dalyje įtvirtintam teismų ir teisėjų nepriklausomybės principui neprieštarauja, pvz., Vyriausybės parengtas (nutarimu pateiktas) ir Seimo priimtas (įstatymu patvirtintas) atitinkamų metų valstybės biudžetas tiek, kiek jame numatyti asignavimai teismams nesudaro tinkamų prielaidų veiksmingai vykdyti teismams išimtinai priskirtą teisingumo funkciją.¹ Nekyla abejonių ir poreikio detaliau įrodinėti, kad Teisėjų taryba, kaip aukščiausioji teismų ir teisėjų savireguliacijos ir savivaldos institucija, turi jai konstituciškai priskirtas specifines konstitucines teises (funkcijas), kurios gali būti pažeistos Seimo priimtu įstatymu ar Vyriausybės nutarimu. Todėl nėra pagrindo neigti ar kvestionuoti Teisėjų tarybos procesinį subjektiškumą (materialinį suinteresuotumą), kuris būtinas tinkamai pasinaudoti konstitucinio skundo Konstituciniam Teismui naujove ir jos didėjančia svarba.²

Tačiau manytina, kad Konstitucijos 106 straipsnyje būtina eksplicitiškai numatyti Teisėjų tarybą kaip savarankišką subjektą, turintį teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą. 2022 m. gruodžio 19 d. Teisėjų taryba nutarimu Nr. 13P-232-(7.1.2.) patvirtino Lietuvos teismų sistemos ilgalaikę vystymosi viziją „Lietuvos teismų vystymosi vizija 2023-2033“. Kuriant šią viziją buvo pateikti siūlymai inicijuoti teisės aktų pakeitimus, sudarančius galimybę Teisėjų tarybai kreiptis į Konstitucinį Teismą. Todėl šios vizijos pirmosios prioritetoje kryptyje „Stiprinti teismų sistemos autoritetą ir savarankiškumą“ buvo numatyta 1.3 veikla (priemonė) „Teisėjų tarybos teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą įtvirtinimas“, kurios siektinas rezultatas (rodiklis) yra „Priimta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio pataisa“.

Šią iniciatyvą inspiravo ir kai kurių Europos Sąjungos valstybių patirtis, plačiau aprašyta kitame šios Konceptijos skyriuje.

¹ E. Šileikis. Teisėjų taryba ir konstitucinis Teismas: teismų gynybos aspektai. Teisė profesionaliai, www.teise.pro, 2023-03-14, <https://www.teise.pro/index.php/2023/03/14/e-sileikis-teiseju-taryba-ir-konstitucinis-teismas-teismu-gynybos-aspektai/>.

² D. Pūraitė-Andrikienė. Lietuvoje įtvirtintas konstitucinio skundo institutas kaip žmogaus teisių apsaugos įrankis. Vilnius, 2022.

3. Europos Sąjungos valstybių patirtis.

3.1. Lenkija.

Lenkijos Respublikos 1997 m. Konstitucijos³ 186 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Nacionalinė teismų taryba užtikrina teismų ir teisėjų nepriklausomumą. Pagal Lenkijos Konstitucijos 186 straipsnio 2 dalį ir 191 straipsnio 1 dalies 2 punktą Nacionalinė teismų taryba gali kreiptis į Konstitucinį Tribunalą su prašymu ištirti norminių aktų atitikimą Konstitucijai tiek, kiek jie susiję su teismų ir teisėjų nepriklausomumu. Panašią su atitinkama kompetencijos sritimi susietą teisę turi ir tam tikri kiti subjektai, nurodyti Lenkijos Konstitucijos 191 straipsnio 1 dalies 3–5 punktuose: teritorinės savivaldos vienetų sprendimus priimančios institucijos; nacionalinės profesinių sąjungų institucijos ir nacionalinės darbdavių organizacijų bei profesinių organizacijų vadovaujančiosios institucijos; bažnyčios ir tikėjimo organizacijos. Visi šie subjektai gali kreiptis į Konstitucinį Tribunalą, jeigu norminis aktas yra susijęs su į jų veiklos sritį patenkančiais klausimais (Lenkijos Konstitucijos 191 straipsnio 2 dalis).

Taigi kaimyninės Lenkijos valstybės teismų savivaldos aukščiausioji institucija turi konstituciškai garantuotą specialią procesinę priemonę prireikus ginti teismų ir teisėjų interesus kraštutinio kreipimosi į Konstitucinį Tribunalą būdu, ginčydama šio teismo kompetencijai priskirtus parlamento, vyriausybės ar prezidento priimtus aktus, kurie susiję su teismų ir teisėjų nepriklausomumo organizaciniais ar materialiniais finansiniais aspektais.⁴

3.2. Latvija.

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis Latvijos teismų sistemą, yra Latvijos Respublikos teisminės valdžios įstatymas. Latvijos Teismų tarybos funkcijos yra apibrėžtos šio įstatymo 89¹¹ straipsnyje. Viena iš šių funkcijų, nustatyta šio straipsnio 8 dalyje, yra galimybė Latvijos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka Konstituciniam Teismui pateikti prašymą inicijuoti bylą. Latvijos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 17 straipsnyje nustatyta, kad kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl teisės aktų konstitucingumo gali Teismų taryba dėl klausimų, priskirtų jos kompetencijai.

Nuo Latvijos Teismų tarybos įkūrimo tokia situacija buvo viena. 2016 metais Latvijos Teismų taryba Konstituciniam Teismui pateikė prašymą dėl teisėjų ir prokurorų atlyginimų vieningoje valstybės ir vietos savivaldos institucijų pareigūnų ir darbuotojų atlyginimo sistemoje neatitikimo Konstitucijai. Teismų tarybos įsitikinimu vieningos atlyginimo sistemos balansas buvo suardytas gausiais Valstybės ir vietos savivaldos institucijų pareigūnų ir darbuotojų atlyginimo įstatymo pakeitimais, ir Konstitucinio Teismo pateiktas šios situacijos įvertinimas būtų reikšmingas argumentas šią atlyginimų sistemą pakoreguoti ne vien dėl teisėjų ir prokurorų, bet ir platesnėje viešojo administravimo srityje. Latvijos Konstitucinis Teismas atitinkamas teisės normas pripažino antikonstitucinėmis.⁵

³ Lenkijos Respublikos Konstitucija // Užsienio šalių konstitucijos. Rinkinio sudarytojai E. Jarašiūnas, G. Mesonis. Antrasis leidimas. Vilnius, 2004, p. 212–267.

⁴ E. Šileikis. Teisėjų taryba ir konstitucinis Teismas: teismų gynybos aspektai. Teisė profesionaliai, www.teise.pro, 2023-03-14, <https://www.teise.pro/index.php/2023/03/14/e-sileikis-teiseju-taryba-ir-konstitucinis-teismas-teismu-gynybos-aspektai/>.

⁵ Žr. https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/12/2016-31-01_Judgment_ENG-3.pdf#search= ; chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/wp-

3.3. Slovėnija.

Pagal 2017 metų Slovėnijos Respublikos teisėjų tarybos įstatymo⁶ 23 straipsnio 4 dalį Slovėnijos Respublikos teisėjų taryba turi teisę pateikti prašymą inicijuoti procesą peržiūrėti teisinio reguliavimo konstitucingumą ir teisėtumą kišimosi į teisėjų konstitucinį statusą arba teisės atveju.

Pagal Slovėnijos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymą tokiaame prašyme turi būti nurodytas kvestionuojamo teisės akto straipsnių sąrašas, oficialaus jo paskelbimo šaltinis, motyvai ir kita informacija.

Iki šiol Slovėnijos Teisėjų taryba yra pateikusi penkis tokius prašymus, pastarąjį – 2021 metais dėl teisėjų atlyginimų, kuris kol kas nėra išnagrinėtas.

3.4. Slovakija.

Pagal Slovakijos Respublikos Konstitucijos 141a straipsnio 9 dalį Slovakijos Respublikos teisėjų tarybos pirmininkas gali Konstituciniam Teismui pateikti pasiūlymą inicijuoti procesą dėl teisės normų suderinamumo pagal Slovakijos Konstitucijos 125 straipsnio 1 dalį, reglamentuojančią teisingumo vykdymą. Tokia Slovakijos Teisėjų tarybos pirmininko teisė numatyta ir Slovakijos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo⁷ 74 straipsnio f punkte.

3.5. Rumunija.

Rumunijoje Aukštoji teismų taryba neturi teisės kreiptis į Rumunijos Konstitucinį teismą dėl įstatymų konstitucingumo iki jų paskelbimo arba dėl bendrosios kompetencijos ar komercinių teismų kvestionuojamo teisės aktų konstitucingumo, tačiau gali kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl konstitucinio pobūdžio teisnių konfliktų tarp valdžios institucijų (Rumunijos Konstitucijos⁸ 146 straipsnis, Rumunijos Konstitucinio Teismo organizavimo ir funkcionavimo įstatymo⁹ 15, 29, 34-36 straipsniai).

Pastebima, kad teisėjų tarybų teisė, ginant teisėjų, teismų, teismų sistemos, teismų valdžios nepriklausomumą, yra įtvirtinta daugiausiai centrinės ir rytų Europos valstybių konstitucijose. Senosios demokratijos – vakarų Europos – valstybėse tokio poreikio nėra greičiausiai dėl to, kad teismų nepriklausomumas yra savaime suprantama, jau keletą šimtmečių

content/uploads/sites/2/2017/10/2016-31-01_PR_par_sprendimu_ENG.pdf ; <https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/press-release/a-case-initiated-with-respect-to-determining-the-amount-of-judges-remuneration/> ; <https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/press-release/the-norms-that-establish-linking-judges-monthly-salary-to-the-maximum-amount-of-monthly-salary-of-a-highly-qualified-lawyer-of-state-direct-administration-institution-or-the-12th-group-of-mon/> .

⁶ Žr. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.sodni-svet.si/doc/Zakon%20o%20sodnem%20svetu%20-%20ANG%20-%20kon%C4%8Dno%20besedilo%20-%20dopolneno.pdf> .

⁷ Žr. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ustavnysud.sk/documents/10182/0/314_2018_Law+CC+-+Slovakia.pdf/65fda308-73b4-40f9-bea7-8ff4205cfead .

⁸ Žr. <https://www.presidency.ro/en/the-constitution-of-romania> .

⁹ Žr. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/11/LAW-No47.pdf> .

egzistuojanti aksioma. Tuo tarpu naujosiose demokratijose vis dar pasitaiko įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios bandymų kėsintis į teisminės valdžios nepriklausomumą. Tokius bandymus pastaraisiais metais galėjome stebėti Lenkijoje, Vengrijoje, Rumunijoje ar net Izraelyje. Šios aplinkybės dar labiau patvirtina būtinybę Lietuvos Konstitucijoje taip pat turėti dar vieną teismų nepriklausomumo garantą – Teisėjų tarybos teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą tais atvejais, kai įstatymų leidžiamosios ar teisminės valdžios priimti teisės aktai kelia grėsmę teisminės valdžios nepriklausomumui.

4. Siūlomi galiojančio teisinio reglamentavimo pakeitimai.

Realizuojant Teisėjų tarybos teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą, Konstitucijos 106 straipsnį reikia papildyti nauja (ketvirtą?) dalimi ir joje numatyti, kad teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ar antrojoje dalyse nurodytų aktų turi speciali įstatymo numatyta teisėjų institucija – Teisėjų taryba – tais atvejais, kuomet šie aktai kelia grėsmę teisminės valdžios nepriklausomumui.

Konstitucijos 147 straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad sumanymą keisti ar papildyti Lietuvos Respublikos Konstituciją turi teisę pateikti Seimui ne mažesnė kaip 1/4 visų Seimo narių grupė arba ne mažiau kaip 300 tūkstančių rinkėjų. Manytina, kad aptariamoms Konstitucijos keitimo iniciatyvoms atveju reikėtų akcentuoti ir ne mažesnę kaip 1/4 visų Seimo narių grupę (t. y. ne mažiau kaip 35 Seimo narius). Konstitucijos 148 straipsnio trečiojoje dalyje numatyta, kad Konstitucijos pataisos (...) turi būti svarstomos ir dėl jų balsuojama Seime du kartus; tarp šių balsavimų turi būti daroma ne mažesnė kaip trijų mėnesių pertrauka; įstatymo projektas dėl Konstitucijos keitimo laikomas Seimo priimtu, jeigu kiekvieno balsavimo metu už tai balsavo ne mažiau kaip 2/3 visų Seimo narių (t. y. ne mažiau kaip 94 Seimo nariai).

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Konstitucijos 106 straipsnio pakeitimą, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymą, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo reglamentą, Lietuvos Respublikos teismų įstatymą ir jo 120 straipsnyje įtvirtinti Teisėjų tarybos teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio pirmojoje ar antrojoje dalyse nurodytų aktų tais atvejais, kuomet šie aktai kelia grėsmę teisminės valdžios nepriklausomumui.

TEISĖJŲ TARYBA

Protokolinis nutarimas

2024 m. d.
Vilnius

Teisėjų taryba, vykdydama 2022 m. gruodžio 19 d. Teisėjų taryba nutarimu Nr. 13P-232-(7.1.2.) patvirtintos Lietuvos teismų sistemos ilgalaikės vystymosi vizijos „Lietuvos teismų vystymosi vizija 2023-2033“ pirmosios prioritetinės krypties „Stiprinti teismų sistemos autoritetą ir savarankiškumą“ 1.3 veiklą (priemonę) „Teisėjų tarybos teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą įtvirtinimas“, kurios siektinas rezultatas (rodiklis) – „Priimta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio pataisa“, n u t a r i a:

1. Pritarti Teisėjų tarybos teisės kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą koncepcijos projektui.
2. Pavesti Nacionalinei teismų administracijai iki 2024 m. rugsėjo 30 d. parengti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio pataisos projektą ir jo lydimuosius dokumentus.

Pirmininkas

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Nacionalinė teismų administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl Teisėjų Tarybos teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą koncepcijos
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-02-06 Nr. 4R-272-(1.17.E)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	2
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Parašo paskirtis	pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Natalija Kaminskienė Direktorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-02-06 16:49:19 GMT+02:00
Parašo formatas	XAdES-A
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-02-06 16:49:30 GMT+02:00
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B
Sertifikato galiojimo laikas	2023-05-12 09:36:13 GMT+03:00 - 2026-05-11 09:36:13 GMT+03:00
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Lietuvos teismų informacinė sistema
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja. (2024-02-09 09:38:47)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	Nuorašą suformavo LITEKO 2024-02-09 09:38:47
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-